

Brančíkovým chodníkom

Náučný chodník Karola Brančička vedie z Priedhorja od Pizzerie pod orechom (0,0 km) nahor okolo zvoničky, potom doľava po ceste k jaskyniarскеj základni JK Strážovské vrchy (0,6 km) s informačnou tabuľou o jaskyniach v okolí Pružiny a o pôsobení jaskyniarov v nich. Ďalej pokračuje dolinou Rečica (Riečica) so zákazom vjazdu všetkých vozidiel. Prechádza popri vodárni (1,1 km), pred ktorou je odbočka do Skalnej doliny. Voda z neďalekého krasového prameňa pri ceste, dnes zachytená pre obecný vodovod, v dávnej minulosti vytvorila v podzemí súvislý jaskynný systém, z ktorého v súčasnosti poznáme len malú časť – Pružinskú Dúpnu jaskyňu a Priepešť medzi Kačkami.

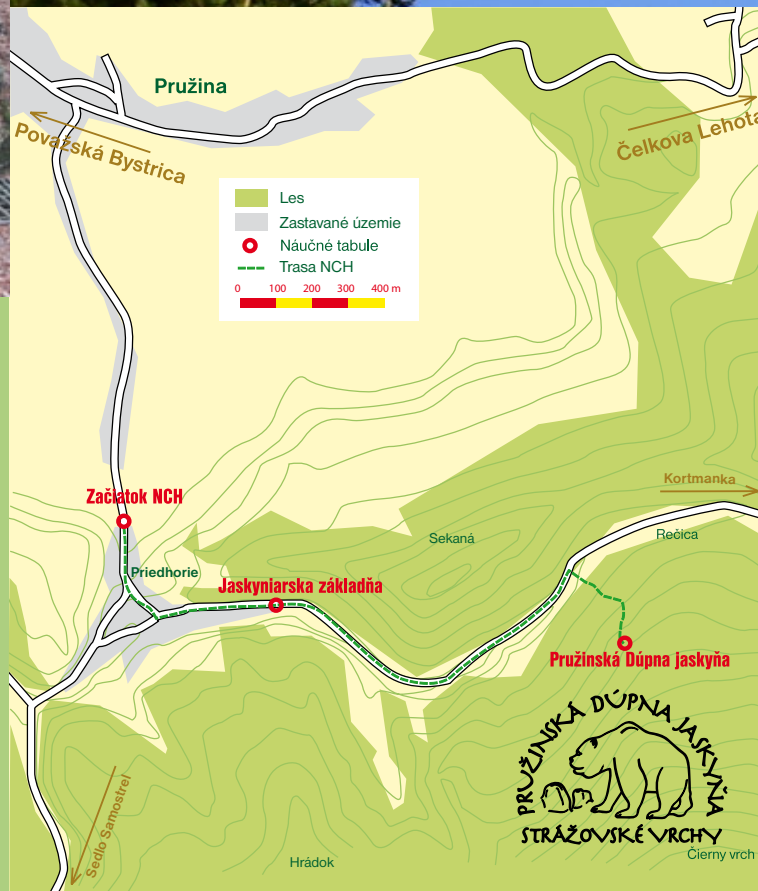
Od prameňa hore je celá dolina bez vody, naľavo sa hneď od cesty dvíha strmá zalesnená stráň Sekanej navrchu so skalnými útvarmi, napravo vidno miernejšie svahy rozložitého Čierneho vrchu. Náučný chodník pokračuje po ceste v doline ešte 0,5 km, potom z nej odbočí náhle doprava cez lúku do lesa a začne strmšie stúpať do svahu Čierneho vrchu k jaskyni. Po 340 m pri vchode do jaskyne je tabuľa s podrobnými informáciami o tejto prírodnej pamiatke.

Pružinská Dúpna jaskyňa je otvorená pre verejnosť od 1. mája do 31. októbra, treba sa však vopred ohlásiť e-mailom alebo telefonicky Jaskyniarskemu klubu Strážovské vrchy, vziať si so sebou dobrú baterku (najlepšie čelovku), turistickú obuv a vhodné oblečenie do jaskyne.

Keby ste chceli zísť k Priepešti medzi Kačkami – Kortmanke, neodbočíte z cesty v doline Rečica k jaskyni, ale pôjdete ďalej po ceste 4,3 km najprv dolinou, potom úbočím Čierneho vrchu, kým sa dostanete na lesnú cestu so zelenou turistickou značkou, ktorá vás povedie doprava asi 300 metrov k smerovníku na Kortmanke. O tejto prírodnej pamiatke a jej objaviteľoch sa dozviete viac z informačnej tabule pri ústí priepešti, uzavretom kovovou mrežou.

Fotografie:

- 1 Chodník k jaskyni
- 2 Priedhorie a začiatok doliny Rečica, vzadu Sekaná so skalnými útvarmi
- 3 Výzdoba v Pružinskej Dúpanej jaskyni
- 12 Informačná tabuľa pri jaskyniarскеj základni v Priedhorí
- 13 Pri informačnej tabuli na Kortmanke
- 14 Návštevníci pred vstupom do Pružinskej Dúpanej jaskyne

© Jaskyniarsky klub Strážovské vrchy SSS 2013, www.speleostrazov.sk
Text Bohuslav Kortman, fotografie archív Trenčianskeho múzea a Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva, Štátny archív Bytča, Bohuslav a Miroslav Kortmanovič Peter Medzihradský, Ivan Pohanka, grafické spracovanie Ján Kasák, M&P spol. s r. o., Žilina

NÁUČNÝ CHODNÍK KAROLA BRANČIČKA

PRIEDHORIE – PRUŽINSKÁ DÚPNA JASKYŇA

Dĺžka chodníka 1940 m, prevýšenie 150 m

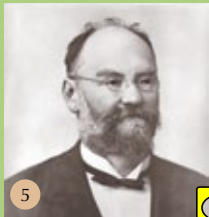
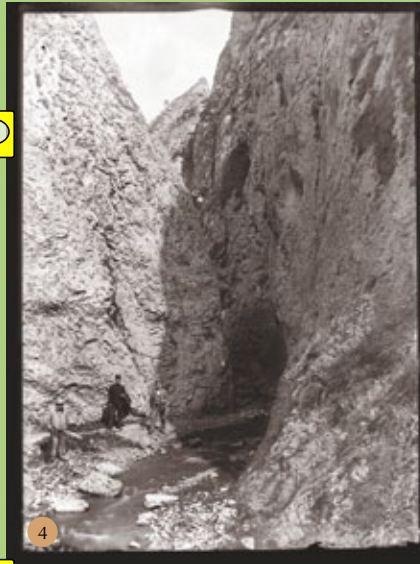

Prosíme vás, neznečisťujte prírodu odpadkami
a správajte sa k nej podľa pravidla:
Poznávaj a chráň!

Začiatky turistiky u nás

Turistika sa na území Slovenska pestovala už za feudalizmu a využívala sa i v období národného obrozenia; známe sú napríklad výlety štúrovcov na Devín a Kriváň. Rozvoj organizovanej turistiky nastal až v druhej polovici 19. storočia, roku 1874 v Štiavnických vrchoch vyznačovali prvý turistický chodník vo vtedajšom Uhorsku.

Začiatky turistiky na Považí sú spojené s činnosťou Prírodovedného spolku Trenčianskej župy, založeného roku 1874. Jeho spoluzakladateľom a prvým tajomníkom, neskôr predsedom bol trenčiansky župný lekár, prírodovedec a múzejník MUDr. Karol Brančik. Poslaním spolku bola predovšetkým prírodovedná činnosť a vlastivedné poznávanie prírody, najmä celého Považia, Strážovských a Súľovských vrchov, ale aj Malej Fatry. Popri prírodovednej a poznávacej činnosti sa náplňou spolku stala turistika.

Karol Jozef Brančik

* 13. 3. 1842 Stará Bystrica

† 18. 11. 1915 Trenčín

Rodák z Kysúc pôsobil vyše 40 rokov v Trenčíne. Bol významnou všestrannou osobnosťou, patrilo mu medzi najagilnejších organizátorov vedeckého, ale aj kultúrno-poločenského života. Zaoberal sa najmä zoológiou a botanikou, vytvoril rozsiahle zbierky hmyzu a rastlín. Venoval sa však i meteorológii, speleológii, archeológii, histórii a numizmatike, ba aj umeniu – hudbe a poézii. Pokladáme ho za priekopníka turistiky a popularizátora prírodných vied na Slovensku. Má pamätnú tabuľu s bustou v rodisku i v Trenčíne.

Fotografie:

4 Zachovalo sa niekoľko fotografií Karola Brančika; možno je aj na dobovej fotografii z Manínskej tiesňavy, ktorú niekoľko ráz navštívil

5 Karol Jozef Brančik

6 Jedna z fotografií Pruzínskej Dúpnej jaskyne z Brančikovho článku v ročenke z roku 1895

7, 8, 9 Fotografie z roku 1960 pri speleologickom výskume Pruzínskej Dúpnej jaskyne organizovaného Múzeom Slovenského krasu v L. Mikuláši – pohľad do doliny Rečica zo Sekanej, vchod do jaskyne a tábor jaskyniarov v doline

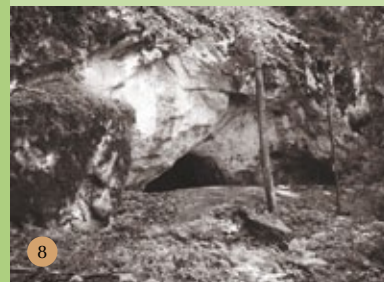
10 Vstup do Pruzínskej Dúpnej jaskyne s náučnou tabuľou v súčasnosti
11 Zdobu v Priepasti medzi Kačkami – Kortmanke

Brančik a jaskyne

Roku 1883 K. Brančik zverejnil v ročenke Prírodovedného spolku Trenčianskej župy opis prírodopisnej výpravy, ktorej účastníci preskúmali dve jaskyne na Ostrej Malenici. V septembri 1895 spolu s ďalšími prieskumníkmi a pomocníkmi, medzi ktorými nechýbali ani fotografi, navštívil Pruzínsku Dúpnu jaskyňu. Výsledky bádania zhrnul do príspevku Päť dní priekopníckych služieb v záujme turistiky. V jeho úvode píše:

Ako v každej oblasti s vápencovým pohorím, aj v Trenčianskej župe a v jej stredohorí, ktoré je tvorené prevažne vápencom, sa nachádza veľa jaskýň, priepastí a trhlín. Informácií o týchto jaskyniach doteraz nie je veľa. Niektoré z nich sú už síce dávno známe a boli často navštevované, podrobný prieskum doteraz však nebol vykonaný. Aby sme tento nedostatok napravili, spojila sa Považská pobočka Uhorského turistického spolku s našim spolkom s cieľom sprístupniť výletníkmi často navštevovanú kvapľovú jaskyňu v blízkosti dediny Pružina, a pretože sa dalo predpokladať, že ide o jaskyňu so zvyškami kostí, aj toto mal byť smer nášho bádania...

Je teda zrejmé, že Brančikovi okrem speleologického prieskumu a archeologického či paleontologického výskumu išlo aj o lepšie

sprístupnenie jaskyne pre návštevníkov. Na to malo poslúžiť turistické značenie z Pružiny a úprava cesty – chodníka k jaskyni, na čom sa Brančik osobne zúčastnil:

Hneď po východe z dediny sme otvorili nádoby s farbami a robili sme turistické značky (biele, červené). Po niekoľkých minútach sme dorazili k vápenke; odtiaľto cesta od kameňa s červenou značkou pokračuje k osviežujúcemu a chutnému prameňu, odkiaľ je dobré zobrať si zásoby, lebo vyššie sa voda nedá nájsť. Cesta teraz pokračuje ďalej do doliny a je pohodlná a dobre vyznačená...

Práca, ktorá nasledovala, predstavovala najťažšiu časť úlohy, pretože bolo treba vytvoriť trvalú cestu v smere, kde sa dalo očakávať najmenej ťažkostí. Aj napriek tomu práca nebola ľahká, na mnohých miestach bolo nutné presúvať masy zeminy a kameňa, aby sme vyplnili priehlbiny a vyniesli násypy. Skupinu som rozdelil na dve časti; dvaja muži museli ísť dopredu a v smere, ktorú som určil, odstraňovali prekážky a znášali okolo ležiace kamene ako základ, ostatní vykonávali zemné práce. Nejednu kameň som sám krvopotne dokotúľal a krompáčom opracoval, pritom koľkokrát sem a tam som prešiel túto cestu.

